

DE OUDE MOLEN

DOOR

G. VAN AS.

„Moeder!”
„Wat is er Lize?”
„Komt U niet eens bij mij zitten?”
„Nú kind! 'k Heb het nu nog te druk; zoo tegen 8 uur zal uw vader thuis komen, en ik moet zijn avondeten gereed zetten!”

„Nu dan straks, als vader thuis is?”
„Misschien wel!”

In het huisje, waar deze woorden tusschen een flinke, heldere vrouw en haar klein meisje, Lize, werden gewisseld, heerschte orde en regelmaat, wat ieder bezoeker aangenaam moet aandoen, althans indien hij zelf niet onder de slordigen behoort. Moeder de vrouw was druk bezig met het avondeten, dat zoo straks den vermoeiden arbeider, die van zijn werk kwam, wel zou smaken, want Lize's moeder verstond de kunst van een lekker hapje klaar te kunnen maken, en zóó dat het niet meer kostte dan zij dragen kon. Het duurde niet lang of vader kwam thuis. Hij gebruikte met veel smaak zijn avondeten, en, na God voor het genotene eerbiedig te hebben gedankt, ging hij naar den lagen met eenig grof aardewerk versierden schoorsteen en stopte een pijpje. Intusschen was de avond gevallen en had het vertrek in de schemering gehuld. De maan wierp een zilveren lichtglans door de kleine ruiten — die stralen nestelden zich in de donkere hoekjes van het kleine vertrek, speelden langs den muur en verdwenen dan voor een oogenblik, om even later weer met vernieuwden glans te schitteren. Ons

drietel was gezellig aan het venster gaan zitten, had de stralen der maan nagekeken, en vader, vermoeid van zijn werk, was reeds een weinig ingedommeld, toen Lize eensklaps verschrikt opsprong, en met den uitroep: „o moeder, de molenaar!” haar blond gelokt kopje in den schoot harer moeder verborg.

„Dwaas kind,” riep de moeder uit. „Waarvan moet ge zoo schrikken?”

„O moeder, — de molenaar zijn geest!”

„Kom, wat, kind! Geesten? . . . Heeft Geurt van den slager je soms weer bang willen maken?”

„Neen moeder . . . maar . . . hij zei toch . . . o, ik ben zoo bang!”

„Nu, vertel me eens: wat zeide hij?”

„Dat de geest van den molenaar hier 's avonds rondzwerft.”

„En heeft Geurt die zelf gezien?”

„Ja moeder . . . hij vertelde het zelf!”

„Nu, nu! Dat is wat nieuws!” zeide Lize's moeder lachend, waardoor ze de angstige trek op Lize's gelaat deed verdwijnen. „Ik zal dien jongen eens een flink standje maken voor zijn leugens! Gij moet naar die malle praatjes niet luisteren. Al zijt ge pas tien jaar, voor zoo iets moet ge uw ooren veel te lief achten, Lies. Als ge wilt, zal ik u de geschiedenis van dien molen wel eens vertellen!”

„Nu, moeder?”

„Ja, nu. Maar dan moet ge Geurt ook roepen, en dan zal ik hem eens vertellen, dat hij die praatjes, waarmee hij je bang wil maken, voor zich moet houden!”

„Ik durf toch niet goed alleen naar buiten!”

„Kom kind! Geen bangheid! God ziet je overal, en Hij zendt geen geesten uit om kinderen te verschrikken!”

Schoorvoetend trad de kleine naar buiten, en zocht haar buurjongen op. Geurt was wat blij toen hij hoorde, dat hij bij buurvrouw mocht komen, die een geschiedenis vertellen zou, want 't was niet de eerste, die hij van haar hoorde.

Vroolijk traden de twee het huisje binnen, zochten op een laag bankje een plaats bij 't venster, en toen, nog in de schemering, begon Lize's moeder te vertellen:

„Julie weet, dat aan 't eind van de straat, een oude molen staat, waaraan thans niets fraais en frisch meer is, maar die er vroeger mooier uitzag, en een heel levendig aanzien had. Het is al vele jaren geleden, dat de molenwieken klaptten, en de vlotte tred van den molenaar en diens knechten op de kiezelsteen knarste, dat zakken meel en koren uit en in gedragen werden, en de wind speelde in de zeilen der molenwieken.

Thans zijn de molenwieken gebroken, zij klapperen niet meer, doch doen tusschenbeiden, als de wind wat sterk is, een kreunend geluid hooren, als weenden ze over de tijden die vervlogen zijn. Geen menschenvoet betreedt meer het binnenste, alleen ratten en ander ongedierte vinden daar een ongestoord en rustig tehuis. Slechts stof en vuil werpt de wind in en uit. Van de ruiten, waarvoor vroeger helderwitte gordijntjes hingen, is geen enkele heel gebleven, en waar thans het onkruid welig tiert, groeide voor jaren het steeds groene klimop tot een lief priëel boven den ingang van den molen. Doch dat is heel lang geleden.

Er werden goede zaken gemaakt. De oude molenaar Andries was een goed man en zijn vrouw Liesbeth was een goede vrouw — maar onder hun gebreken was een der grootste dit, dat ze hun eenigst zoontje Karel totaal bedierven, zoodat de kleine jongen, toen hij wat grooter werd, zich een heele dwingeland toonde. Hij was een eenig zoontje en had dus vrij spel in huis. Liep hij de knechts in den weg, en voegden die hem een hard woord toe, dan kwam Karel huilend vertellen, dat de

knechts hem geslagen hadden . . . en 't gevolg was, dat ze werden weggestuurd.

De molenaar had de gewoonte om 's avonds in den molen eenige vrienden bij zich te vragen, om dan, zooals hij het noemde „een kaartje te leggen.” De bierkruik en de pijpen kwamen op tafel, en soms tot laat in den nacht scheen het licht uit het venster naar buiten. Karel bleef daar gaarne bij, en de molenaar stond dit natuurlijk toe. Het was: „Kareltje, geef de lei en het krijt eens!” „Kareltje, wil je eens opschrijven?” „Kareltje, stop mijn pijp eens, jongen!” En Kareltje gaf het leitje en het krijt, en schreef op en stopte een pijpje, en leerde intusschen kaartspelen als de beste. Bier drinken en rooken was een kunst, waarin hij zich tegelijkertijd hoe langer hoe meer bekwaamde. Toen Karel twaalf jaar oud was, bleef hij van school en leerde het molenaarsvak. Maar het kaartspelen verloorde hij niet. Bleef soms een van vaders vrienden weg, dan viel Karel in, en toen een der vrienden stierf, werd naar een vierden vriend-speler niet gevraagd, maar nam Karel diens plaats in voor goed.

Intusschen leerde hij zijn vak, en spoedig kende hij den molen en het malen op zijn duimpje. De oude Andries vertrouwde nu de zaken toe aan zijn achttienjarigen zoon, en sloot weldra voor altijd de oogen. Zijn vrouw volgde hem weldra ter eeuwige ruste, en Karel was als eenig kind, erfgenaam van den molen. Hij pakte de zaken flink aan, maar vond op den duur de molen toch erg ongezellig. Dus zocht ook hij zijn vrienden, die hij, rijk en vrijgevig als hij was, genoeg krijgen kon. Die vrienden bleven echter liever niet in den molen, maar gaven de voorkeur aan de herberg „de Vergulde Druif” en dus verhuisde het gezelschap daarheen. Daar was 't veel gezelliger. De waard bediende, bracht bier, pijpen en tabak, en ten laatste ook een enkel glaasje jenever. Maar de menschen zeggen dat je op een been niet gaan kunt, en dus namen de vrienden twee glaasjes en soms nog meer, zoodat weldra bleek, dat ze nu werkelijk op twee beenen niet gaan kon-

den, en dan werd Karel in zeer ongewonen toestand thuis gebracht.

De oude Witzer, de eenige knecht die van de anderen gebleven was, slaakte menigen zucht als hij bij 'taanbreken van den dag voor zijn jeugdigen meester de deur opende. Karel schaamde zich den volgende dag wel een weinig, maar dronk die schaamte spoedig weg. Hij zweeg, en Witzer zweeg, de waard uit „de Vergulde Druif” zweeg ook, en zoo wist nog bijna niemand in 't dorp, wie Karel de molenaar eigenlijk was.

Karel echter trouwde met de dochter van den smid, en helaas! de arme vrouw leerde hem al heel spoedig kennen. Ze klaagde over 't verdriet dat zij had, aan haren vader, en deze vertelde, uit een soort wraak, alles weer verder, zoodat spoedig 't heele dorp van *a* tot *z* wist, welk een leven Karel leidde.

Niettegenstaande de smeebeden zijner vrouw, ging Karel op den ingeslagen weg voort. Het eerst zoo schijnbaar onschuldlige kaartspel, werd weldra voor hem een zaak, waarmee te winnen of te verliezen was, en helaas! het laatste was meestal het geval. De molenaarszaak ging dan ook schrikkelijk achteruit, en de jonge vrouw kon haar verdriet niet aan. Soms was er haast niet genoeg, om aan de twee kinderen, Anna . . . ”

„Hé moe, net als u heette ze!” riep Lize uit.

„Ja, net als ik!” herhaalde Lize's moeder, en vervolgde: „Ik zeg er was haast niet genoeg om de kinderen, Anna en Karel, die iets ouder was als zijn zusje, te doen eten en ze te kleeden. De oude Witzer deed al wat in zijn vermogen was om „het roer recht te houden” en misschien zou dit nog wel gelukt zijn ook, maar helaas! de oude Witzer stierf.

Hij werd begraven, de dorpelingen gingen achter den wagen, en de kinderen, Karel en Anna volgden. De molenaar zelf had rust noodig — hij sliep. Toen de stoet terugkeerde, zei menig dorpeling: „Er is een goed man heengegaan, men zal hem

missen op den molen!” En ja, men miste hem. Doch 't waren alleen de vrouw en de kinderen, die dat verlies gevoelden, — de molenaar zelf speelde en dronk. Op zeke- ren dag werd het molenaarsgezin, uitgezonderd natuurlijk de molenaar zelf, die in *de Vergulde Druif* zat, verschrikt door de komst van een man der wet, die in naam der schuldeischers van molen en inhoud de waarde kwamen opnemen, om alles te verkoopen op een nader te bepalen dag.

Dat was een slag voor het gezin! Geen molen . . . geen middel van bestaan meer, en dan . . . o, de arme vrouw wist niet wat er op dat „en dan?” nog zou moeten volgen!

De avond viel en met angstig hart verbeide zij de komst van haren echtgenoot. Wonder genoeg kwam hij vroeg en in nuchteren toestand thuis. Zijn vrienden waren naar een schuttersfeest in een naburige gemeente getrokken, en nu vond de molenaar het thuis weer gezelliger dan in de kroeg.

Misschien zou deze avond voor zijn verder leven hebben kunnen beslissen, maar God had het anders gewild. Zijn vrouw deed hem mededeeling van hetgeen 's morgens was voorgevallen en Karel vloekte, — vloekte de schuldeischers, zichzelf en vloekte God, Die het zoover had laten komen — maar hij vergat dat hij 't door drank en spel zoover had gebracht. Hij ging in opgewonden toestand de deur uit, zonder te zeggen waarheen. Den anderen dag vond men zijn lijk drijvende in de beek, die langs den molen loopt.

Dat was het einde. Karel was, gelijk bleek, nog in *de Vergulde Druif* geweest, had volop jenever gebruikt, en was tegen middernacht zwaar beschonken vertrokken. Meer wist men niet, en meer weet men ook thans nog niet. Op het hooren der verschrikkelijke tijding viel de molenaarsvrouw bewusteloos neder — zij kwam niet meer bij kennis, en stierf, zonder haar kinderen nog weer gesproken te hebben. Man en vrouw waren gelijktijdig opgeroepen om te verschijnen voor den eeuwigten Rechter.

Vanaf dien tijd geraakte de molen in verval. De verkoop der meubelen en goederen bracht genoeg op om de schulden te dekken, zoodat de molen niet verkocht behoefde te worden. Maar er was niemand die de zaak voortzette. De kinderen werden door den dorpsmid opgevoed en wonen hier nog in het dorp."

Hier zweeg Lize's moeder.

"Hoe weet u dat allemaal, buurvrouw?" vroeg Geurt.

"Omdat ik . . ." antwoordde de vrouw, "omdat ik zelf eenmaal de kleine Anna was, en uw oom Karel, Lize, was het zontje van den ongelukkigen molenaar.

Wat men vertelt in 't dorp, dat zijn geest hier rond zou zwerven, dat is een praatje — gelijk men ze wel meer vertelt van personen, die de zonde begingen de hand aan hun leven te slaan, of van wie men denkt, dat ze dit deden. — Nu weet ge ook, waarom ik u nog nooit van uw grootvader en grootmoeder gesproken heb.

Neen, de geest van den molenaar zwerft hier niet meer rond, maar het ware te wenschen dat hij het deed, om anderen te waarschuwen voor het vreeselijk gevaar, waaraan een speler en drinker zich en de zijnen blootstelt. En zulk een ongelukkige

geschiedenis komt niet zoo maar plotse-ling voort uit een zonde, maar groeit van een klein zaadje tot een grooten boom. Karel begon eerst met op te schrijven, toen heeft hij „voor de aardigheid" eens meê gespeeld, en is vervolgens geworden wat hij was toen hij stierf — een dronk-aard. Denkt aan het rijmpje kinderen :

Drank en spel,
Leiden naar de hel!

Oogenshijnlijk zijn 't vrienden, maar inderdaad gevaarlijke vijanden. Nu, kinde-ren, ter ruste. Het wordt tijd!

Geurt bedankte buurvrouw en vertrok. Lize kuste haar moeder en weldra was alles in rust.

* * *

"Geurt, ga je meê naar 't weiland, dob-belen?" vroeg een knaap den volgenden dag aan Geurt.

"Neen, Piet, dat spel is niet goed! Buur-vrouw zegt: van 't kleine komt men tot 't groote en 't spel kan een gevaarlijken vijand worden! Ik begrijp dat nu wel niet heelemaal, maar goed is 't niet, dat is ze-ker! Daarom doe ik het niet!"

En Geurt heeft zijn heele leven niet weer gedobbeld.

HET KONIJN.

(Verslag van de ingezonden opstelletjes.)

Zie bladz. 185 van den Elfden Jaargang.

In het geheel ontving ik slechts zes opstelletjes, zoodat de beoordeeling me heel gemakkelijk viel. De namen der inzenders zijn: Adriaan Borst te *Hoofddorp*, J. H. de Frel te *Willemstad*, S. Wielsma te *Kollum*, N. J. Vinhuizen te *Kantens*, C. v. d. Waals te *Nijkerk* en W. R. Rintjema te *Dokkum*.

Het opstelletje van den laatstgenoemde was het beste en wordt dus in „*de Kinder-vriend*” geplaatst.

Den vervaardiger zal ik een mooi boek-werkje ter belooning zenden, zooals ik heb beloofd.

Wellicht schrijf ik spoedig nog eens een wedstrijd voor een prijsopstelletje uit. Met hartelijke groeten,

Uw vriend,
Z. J. KONING.

OOSTWOLDE, (Oldambt), 10 Febr. '99